מחמדי התורה

לע"נ זקיני מו"ר
כ"ק מרן
האדמו"ר מערלוי
הגה"ק רבינו
יוחנן בן רבי משה
בעל **האמרי סופר**
עלה בסערה השמימה
י"ב לחודש
אדר א' תשע"ו
זכותו יגן עלינו
ועל כל ישראל

לע"נ אאמו"ר
הגה"צ רבי
חיים יעקב מנחם
שוורץ זצ"ל
דומ"צ ק"ק צאנז
בעל **"ויחי יעקב"**

נלב"ע
ליל שבת קודש
פרשת וישלח
ט"ז כסליו תשפ"ג

חמדת ההלכה

ביטוח חיים בהלכה

בתוה"ק בפרשתינו (ל-כח) ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה.

ולמדו מזה

חכז"ל (נדה לא), ואמר ר' יצחק דבי רבי אמי בא זכר לעולם בא ככרו בידו, זכ"ר "**זה כר**" דכתיב (מלכים ב' פ"ו פכ"ג), ויכרה להם כירה גדולה, נקבה אין עמה כלום, נקב"ה "**נקייה באה**" עד דאמרי מזוני (פי' שיודעת להתפלל) לא יהבי לה, שנאמר נקבה שכרך עלי ואתנה, (פי' כשתנקוב ותפרש שכרך אז אתן לך).

דעת הפוסקים שמותר לעשות ביטוח חיים

והנה נודעת בשער בת רבים, פלוגתת הפוסקים באם מותר לו להאדם לעשות ביטוחים שונים, כמו ביטוח חיים וכדומה, אם אין בזה משום חסרון באמונה, **ובשו"ת פרי השדה** (ח"ב סי' מד) התיר לעשות ביטוח חיים, והוכיח מדברי **התוספות** (קידושין מא. ד"ה אסור) שכתבו, בהא דאמרו התם שלא יקדש אדם בתו שהיא קטנה, דעכשיו שאנו נוהגים לקדש בנותינו אפילו קטנות, היינו משום שבכל יום ויום הגלות מתגבר עלינו, ואם יש סיפק בידי אדם עכשיו לתת לבתו נדוניא, **שמא לאחר זמן לא יהיה סיפק בידו**, ותשב בתו עגונה לעולם, משמע שבכך שדואג עתה לעתידו הכלכלי או לעתידן הכלכלי של בנותיו, אין בזה משום חוסר בטחון ואמונה בהשי"ת.

בנשים שאין בהם ברכת וככרו בידו יש להקל יותר

ולהנ"ל, אפשר עוד טעם להקל, דווקא בנשים, כיון דבזכר אמרו בא וככרו בידו, משא"כ בנקיבה אמרו שהיא באה נקייה, עד שתדע להתפלל ולבקש, ולכך אפשר דבזה ליכא חסרון של אמונה, דהא בה אמרו שהוא באה נקייה ורק ע"י התפלה תוכל לשנות, ולאו כל אדם זוכה לשתי שולחנות, ולא כל אחד ראוי לפי תפלתו, לכך אפשר דבנשים יש להקל יותר, כנלענ"ד.

ראייה מדברי האגרות משה

וכדמות ראייה מצאתי לי, ממה שכתב **בשו"ת אגרות משה** (או"ח ח"ד סי' מ"ח(, בתשובה לשואל אי עדיף לעשות ביטוח שבחיים לא מקבלים כלום רק לאחר המיתה מקבלים היורשים, או לעשות ביטוח שנותנת להאדם בגיל ס"ה איזהו סכום, ולאחר המיתה מקבלים היורשים סכום פחות.

וכתב שם, עפ"י דברי הגמ' הנ"ל דבא זכר וככרו בידו משא"כ נקיבה, לכך במשך ימי חייו אזי יהיה לו פרנסה לו ולאשתו ע"י זכות של ככרו בידו,

המשך בעמוד הבא

היות שבשבוע הזה חל יומא דהילולא

של עט"ר אאמו"ר זצוק"ל

ולפי מה שכתבו הפוסקים (יעו' בארוכה במדור חמדת הפלאות), **דהנח"ר לאביו שיהא מחדש חידו"ת בשבת, ובודאי בשבת יארצייט יש בזה תוספת של נח"ר לעילוי וטובת נשמתו.**

אבקש מכל מי שלומד ומעיין בגליוננו זה (שעט"ר היה לו הנאה צרופה ומתענג מדי שבוע בשבוע באומר ובמעש, ובחכמת תורתו גילה לנו מבארות התורה שלו להוסיף נופך טופח על מנת להטפיח)

לומר בשעת העיון והקריאה שיהא זה

לע"נ הגה"צ רבי חיים יעקב מנחם בן הרב עזריאל זצוק"ל

ויה"ר שיהא למליץ יושר בעדנו

מערכת מחמדי התורה

חמדת הדרוש

הטעם שלא למדו מלאה דמפתח של חיה ביד הקב"ה

בתוה"ק בפרשתינו ויזכר אלוקים את רחל וישמע אליה אלוקים ויפתח ה' את רחמה.

ודרשו בזה חז"ל (תענית ב.), אמר ר' יוחנן ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו בידי שליח וכו' של חיה דכתיב ויזכר אלוקים את רחל ויישמע אליה אלוקים ויפתח את רחמה.

ויש להקשות מ"ט הביא דווקא מקרא דרחל ולא הביא מקרא הכתוב בלאה וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה, הקדם לקרא דרחל.

א'

מוטב להביא קרא דרחל דמלת פתח סמוך למלת ה'

המהרש"א- תירץ דבקרא דרחל נסמך מלת ויפתח למלת ה' וכדכתיב וישמע אליה אלוקים ויפתח, והרי הוא דומה גם לקרא של גשמים דכתיב מלת ה' סמוך למלת יפתח וכדכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, וכן גבי תחיית המתים כתיב כי אני ה' בפתחי וכו', **ויעו' במהרי"א** (עה"ת) שהאריך להקשות בזה.

ב'

לא הייתה לאה עקרה רק שסגר את רחמה

ובזרע ברך- תירץ דיש ב' מיני עקרות א' הנולדת עקרה והיא צריכה מפתח של חיה בכדי שתתרפא, אולם אשה שלא הייתה עקרה רק ה' סגר את רחמה, אזי ברצות ה' שתחזור לקדמותה אזי כמנהגו נוהג, ולא צריך לזה מפתח של חיה, ולכן גבי לאה שלא הייתה עקרה מעיקרא אלא שאמרו ביבמות שהקב"ה עשאן עקרות דמתאוה לתפלתן, ולכן לא בעי מפתח של חיה, משא"כ ברחל נולדה עקרה, וכעי"ז **תי' בבן יהודע** (תענית ב).

ג'

בקרא דרחל מוזכר שם ה' פעמיים ומוכרח יותר דרק הקב"ה פותח

בתורה תמימה- תי' דכיון דבקרא דרחל הוזכר שם ה' פעמיים וכדכתיב ויזכור אלוקים-וישמע אליה אלוקים, לכך מוכרח יותר מהאי קרא דרק הקב"ה פותח מפתח של חיה, משא"כ בקרא דלאה מוזכר רק דהקב"ה ראה כי הוא שנואה ולכך פתח ומ"מ אין הכרח דרק הקב"ה פותח מפתח של חיה.

ד'

לגירסת המ"ר מפתח של עקרה הביא מרחל דכתיב להדיא שהייתה עקרה

וציין עוד- להמ"ר (פר' כי תבוא) דהגירסא בגמ' הוא מפתח של עקרה, ובזה יובן נמי הא דהביא קרא דרחל דבה כתיב להדיא בתורה שהייתה עקרה וכדכתיב ורחל עקרה, משא"כ בלאה על אף דכל אמותינו היו עקרות מ"מ לאו מפורש הוא לכך הביא דווקא מרחל דכתיב בה דהייתה עקרה ויפתח ה' את רחמה ראיה דמפתח של עקרות ביד הקב"ה.

ה'

במדרש שוח"ט הגירסא היא דילפינן מלאה

במדרש שוח"ט- על תהילים (פ' עח) הגירסא הוא כך, מפתח של חיה מדכתיב וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה, הרי דאיה"נ הביא מקרא דלאה ולא הביא מקרא דרחל. **(מחמדי התורה)**

ו'

הא דלא נמסר מפתח של חיה אי קאי אהריון או אלידה

ודאיירינן בהכי יש לציין בכאן פלוגתת **התוס'**, **והתוס' הרא"ש** (נדה טז:) בהא דאיתא התם דרש רבי חנינא מלאך הממונה על ההריון לילה שמו, **דהתוס'** (בד"ה מלאך הממונה) כתבו דרק על ההריון יש מלאך ממונה אולם על הלידה עצמו אין שום מלאך ממונה, וע"ז אמרו ג' מפתחות שלא נמסרו בידי שליח, **והתוס' הרא"ש** כתב להיפך דהקב"ה נותן להאשה ההריון והמלאך הממונה מתעסק בה המלאך.

והנה המהרי"א (פר' חיי שרה) ביאר קרא דוה' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דבר, דלכאורה כפל הלשון הוא, ובי' למאי דאמרו חז"ל דהיכי דכתיב וה' הוא ובית דינו, ובזה יובן דרש"י ביאר וה' פקד את שרה בהריון ויעש לשרה כאשר דבר בלידה, וה' היינו הוא ובית דינו דגם מלאך שייך בהריון, ויעש ה' כאשר דבר הוא בלידה את"ד, **ולהנ"ל יראה** דיובן רק לשי' התוס' אולם לשי' תוס' הרא"ש יקשה.

המשך מעמוד קודם

משא"כ לאחר מיתה שתשאר האשה על ילדיה ובנותיה, ולה אין ההבטחה הזאת, של וככרו בידו, לכך מוטב לעשות ביטוח שמקבלים הממון לאחר מיתה, הרי לן נפק"מ להלכה דעשיית ביטוח שיהיה מזה לנשים עדיפא.

להלכה למעשה פסקו דמותר לעשות

ולהלכה למעשה בזה, כתב עוד **בשו"ת אגרות משה** (או"ח ח"ב סי' קיא), דאין בזה שום חיסרון בביטחון בהשי"ת, דהוא ככל עניני מסחר, שהאדם לא רק שרשאי, אלא גם מחוייב לעשות מסחר ועבודה לפרנסתו, ואסור לו לומר, שאף אם לא יעשה כלום, יזמין לו השי"ת פרנסתו באיזה אופן, דמניין לו שיש לו זכות כזה, לבד האיסור לסמוך על הנס וכו', וא"כ ודאי שאסור לסמוך שישלח לו השי"ת פרנסתו בלא שום עבודה או מסחר, אף שהוא צריך לידע שכל מה שמרוויח מעבודתו ומסחרו, הוא רק מהשי"ת כפי מה שנקצב לו מראש השנה, אבל מכל מקום כך נגזר מהשי"ת שרק ע"י איזה מעשה עבודה ומסחר ישלח לו השי"ת פרנסתו וכו'. וא"כ גם ביטוח הוא ככל עניני מסחר, שעושין לפרנסת עצמו ופרנסת בניו.

וכן הוא **בשו"ת שבט הלוי** (ח"ד סי' א'), שכל דבר שהוא בטבע העולם, כגון דאגה לבניו ועצמו לעת זקנותו, אין בזה משום חסרון באמונה ובבטחון, והביא מדברי **ההפלאה** שכתב בסוף מסכת קידושין, דרק צדיקי ויחידי עולם, שהם צדיקים גמורים, ובטוחים בכל מצפוני לבם, אינם צריכים לעשות השתדלות, אולם כל אדם אדרבה צריך לעשות השתדלות.

אם יש בזה משום פותח פה לשטן

בשו"ת לחם שלמה (ח"ב יו"ד סי' ס"ז) נשאל בנידון דידן, וספיקתו אם אין בזה משום לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה, שפותח פה לשטן, שאם ח"ו ימות וכו' (יעו' גיטין עה), והשיב, שאין בזה שום חשש כלל, שהרי כתב **בשו"ת הריב"ש** (סימן קי"ד), שמותר לאדם בריא להכין לעצמו קבר ותכריכין לכבודו, ואין שום חשש בזה, וכמו שאמרו במנחות)מ"א ע"א(ומודה שמואל בזקן שעשאה לכבודו שהיא פטורה וכו', והביא **שגם דודו הגאון הצדיק רבי נפתלי** זצ"ל, עשה בעצמו ביטוח הנ"ל, ואילו היה בו איזה נדנוד עבירה לא היה עושה בעד כל חללי דעלמא ע"ש.

וכן כתב **בשו"ת קב חיים** (סימן כו), שאין בזה משום אקדומי פורענותא לנפשיה, וגם הוא הביא טעם הדבר וראייה לזה ממה שכתב **הריב"ש** (סימן קי"ד) הנ"ל.

חידוש האשלי רבי דאקדומי פורענותא שייך רק בשכיב מרע

וראיתי, דבר נפלא בספר **אשלי רבי** (להט"ז והש"ך), **בהקדמת הט"ז** שהאריך בהא דאקדומי פורענותא לא מקדימינן, מהא דאמרו (גיטין עה:), דאתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם לא מתי לא יהא גט, ואם מתי יהא גט, ופרכינן ולימא אם מתי יהא גט, ואם לא מתי לא יהא גט, ומשני, לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה וכו', יעו"ש מה שתירץ בזה דברי **התוס'** (קידושין פב(.

וכתב בזה, דרק בשכיב מרע כיון שחייו תלויין עתה, שייך בזה משום אקדומי פורענותא, כיון דקיי"ל אל תפתח פה לשטן, אולם בדבר אחר יעו"ש דאיירי גבי סוטה דמאי דהוה הוי, לא אמרינן הכי, הרי דס"ל דשניהם דבר אחד הוא, אקדומי פורענותא, רק במקום שפותח פה לשטן, כמו בשכיב מרע.

כיון דהביטוח נעשה רק לבריאים ליכא חשש דאקדומי

ולזה אפשר, כיון שכשעושה האדם ביטוח חיים דווקא בבריאותו, וחלילה כשהוא חולה שוב לא יסכימו לעשות לו, לכך אדרבה בזה לא שייך תו האי חשש דאקדומי, דאדרבה כיון שחברת הביטוח מוטב לו כמה יותר שיחיה האדם, בכדי שיוכל להשים עוד ממון בביטוח, תו לא הוי חשש של אקדומי פורענותא, כנלענ"ד.

תבנא לדינא

ביטוח חיים- הטעם לאסור **א'** אל תפתח פה לשטן, **ב'** אקדומי פורענותא לא מקדימינן, **להלכה- כתבו הפוסקים** דמותר לאדם לעשותו, **טעם ההיתר- להפרי השדה**, דכיון שעושה לכלכלת בניו מותר וכדברי התוס' קידושין שבזה"ז מקדשין את הקטנה, **להאגרות משה ושבט הלוי**, כיון דאסור לאדם לסמוך על מעשה ניסים, חייב לעשות השתדלות לבניו ובני ביתו, ואין בזה משום חסרון באמונה, יש להקל יותר בנשים דאינם באים עם ככרם בידם כהזכר (נדה לא:) (**מחמדי התורה(**

להלחם שלמה וקב חיים אין בזה משום אקדומי פורענותא, כדברי **הריב"ש** דמותר לאדם להכין לו תכריכין וקבר וכו', ואין בזה משום אקדומי, **עוי"ל** למאי שכתב **באשלי רברברי** דרק בשכיב מרע שייך אקדומי, מטעם דאל תפתח וכו', אולם בשאר דברים ליכא, א"כ בביטוח שעושים רק לאנשים בריאים ולא לחולים, אין בזה משום אקדומי **(מחמדי התורה).**

חמדת התורה

האם אמותינו נביאות היו

בתוה"ק בפרשתינו (כט-לד) **ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי.**

וברש"י (ד"ה הפעם ילוה), **לפי שהאמהות נביאות היו,** ויודעות שי"ב שבטים יוצאים מיעקב, וד' נשים ישא, אמרה מעתה אין ליעקב פתחון פה שהרי נטלתי חלקי בבנים.

ויש לחקור, דהנה רש"י כאן כתב לפי שהיו **אמותינו נביאות** משמע דכולם נביאות היו, ותמוה הוא ממאי דאמרו (מגילה יד.), מ"ח נביאים וז' נביאות נתנבאו להם לישראל, ולא אמרו שם רבקה רחל לאה, רק שרה, והיאך כתב כאן רש"י דכולם נביאות היו.

א'

אגדות חלוקות הם

הרא"ם תירץ- דיש לומר דאגדות חלוקות הם, דסוגיא דמגילה משמע דרק שרה הייתה נביאה, אולם לרש"י היה לו מקור לדבריו שגם כל האמהות נביאות היו, מדברי אגדה אחרת.

ב'

לא מנו רק מי שנתנבא לאחרים

בדברי דוד (להט"ז), **והמהרש"ל** (הובא בשפת"ח) **תירצו-** דהנה לשון הגמרא ז' נביאות "שנתנבאו להם לישראל", והיינו דמנו חז"ל הנביאות שנתנבאו לאחרים, אולם אלו שהיה להם נביאה לעצמם ולא ניבאו לאחרים לא מנו, ולכך שאר האמהות לא מצינו שנתבאו לאחרים, ורק בשרה מצינו שנתבאה לאחרים, שאמרה לא יירש בני, עם בן האמה הזאת, לכך מנו אותה עם שאר נביאות שנתנבאו לאחרים, ובזה יובן דאין הכי נמי צדקו דברי רש"י כאן דנביאות היו, והא דלא מנו אותם שם כיון דלא הוי נביאות לאחרים רק לעצמם.

ג'

לא מנו רק מי שכתוב בה בהדיא שהייתה נביאה

בשפתי חכמים תירץ- דיש לומר, דמנו שם רק מי שאמר קרא בפירוש שהייתה נביאה, אולם מי שלא כתבה תורה לא מנו, ולכך אמת שכולם נביאות וכדברי רש"י אולם שם בסוגיא דמגילה לא מנו רק מי נשמצינו בה בהדיא בכתובים דנביאה הייתה, ולכך מנו רק את שרה, דאמרו חכמינו עה"פ כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, דהיה אברהם טפל בנביאות לשרה.

ד'

לא מנו רק מי שנתנבא לישראל ונכתבה נביאותו לדורות

במשכיל לדוד (לר' דוד פרדו) **תירץ-** בכעין זה, דלא מנו שם רק אלו שנתנבאו לישראל ונכתבה נבואתם לדורות, אולם מי שרק ניבאו לטובתם עצמם ולא לטובתם של ישראל לא נכתבו, וכעין שתירצו בגמרא (מגילה שם), אהא דפריך ותו ליכא ומשני **נביאה דהוצרכה לדורות מנינן,** ולכך כיון דנבואת שרה שאמרה כי לא יירש בני עם בן האמה הזאת, לטובת ישראל לדורות הוא, לכך מנו אותה שם.

ה'

נביאת אמותינו היה כדרך ניבא ולא ידע מה ניבא

עוד יש לתרץ- על פי מה שכתב **המהרש"א** (סוטה יג.), על הא דאמרו התם, באותה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה שאמרה למה אשכל גם שניכם וכו', וכתב על זה המהרש"א, דמה שאמרו באותה שעה נתנבאה **לאו נבואה גמורה** הוא, כיון דלא חשיב הגמרא במגילה דרבקה נביאה היתה, אלא הכוונה נתנבאה, כפי שאמרו ניבא ולא ידע מה ניבא, וכ"כ המהרש"א עוד (ברכות ז:) על לאה שאמרה הפעם אודה את ה', יעו"ש, ולפי"ז י"ל בכוונת רש"י דנביאות היו, לאו דווקא בנבואה כשאר הנביאות, אלא כדברי המהרש"א כדרך ניבא ולא ידע מה ניבא **(מחמדי התורה).**

נחמד ונעים

רעיונות נפלאים ומחודדים בפרשה

ירמז ג' העצות לנצח היצה"ר

ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא- רמזה לנו התורה בכאן, עפ"י מאמרם ז"ל (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצה"ר נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, ולזה רמז באמרו ויקח **מאבני המקום**, היינו אבני בנינו של עולם שהוא דברי תורה, נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע, וזהו מה שאמר **וישם מראשותיו** קאי על קריאת שמע שנאמר בו על משכבכם, ואם לאו יזכיר לו יום המיתה, ולזה אמר **וישכב במקום ההוא**, היינו השכיבה הידועה במקום הידוע. **(אור החיים הק')**

ירמז דבתפלה צריך קודם מחשבת על הקב"ה ואח"כ על צרכיו

ויפגע במקום וילן שם וגו'- ופרש"י פגיעה זו תפלה. יבואר בשנקדים משנה (בזבחים פ"ב) זה הכלל אמר ר"י אם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן אינו חייב כרת ואם מחשבת הזמן קודם למחשבת המקום פגול וחייבים עליו כו', צריך האדם שיתכוון בעיקר תפלתו שיתגדל ויתקדש שמ' רבא, ואח"כ יתפלל על צרכי עצמו בעניני עוה"ז השייכים לעבודת הבורא בקיום הגוף בבריאות ובפרנסה, וזה ההכרח לא יגונה.

וזהו הכוונה, אם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן, היינו מחשבת המקום ב"ה קודם בתפלתו למחשבת צרכי גופו בעוה"ז אינו חייב, ואם מחשבת הזמן קודם פיגול הוא וחייב, וכן הרמז ויפגע במקום, כי יעקב אבינו ע"ה התפלל תחלה על כבוד המקום ב"ה ועל בנין בית המקדש כמבואר במד"ר. ואח"כ התפלל יעקב אבינו אם יהי' אלהים עמדי וגו' ונתן לי לחם לאכול וגו' ושבתי בשלום וגו'.(**תפארת שלמה**)

ירומז דין דהמעשר כספים אינו חייב לעשר כדי חייו

וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך- אפשר דירומז לשיטת **הכנה"ג** (יו"ד סי' רמ"ט), דמי שנוהג לעשר כספים אינו חייב להפריש מעשר ממה שצריך לפרנסתו, וזה מה שאמר יעקב אע"ה שהוא נדר שמהכל יעשר אף מה שצריך למזונותיו, שבזה פטור הוא לעשר, וז"ש **וכל אשר תתן לי** כל דייקא ואף ממזונותי שעליהם אמרתי לחם לאכול ובגד ללבוש שהם לי, ולזה נדר יעקב אע"ה **וכ"ל** אשר תתן לי. (**פני דוד- להחיד"א**)

מנהג האבות היה לאכול ראש איל ביום העקידה

ואילי צאנך לא אכלתי- נראה לי "**שהיה מנהג אבותינו ביום עקידת יצחק לאכול ראש איל זכר לעקידתו**", וכשהיה יעקב בבית לבן אפילו בשנים שסחרו בניו כפרש"י מתי אעשה גם אנכי לביתי, מכל מקום לא לקח בממונו מאילי לבן לקיים מנהגו לא עשה כן מפני החשד (יעו' ריש ע"ז), והיינו אילי צאנך לא אכלתי אפילו במחיר. **(חת"ס)**

ירמז להא דאין אדם יכול לומר לחבירו חנם עשית עמי

הכי אחי אתה ועבדתני חנם הגידה לי מה משכורתך- יש לבאר ע"ד הרמז עפי"מ דקי"ל (חו"מ רס"ד ס"ד ברמ"א), דמי שעשה פעולה לחבירו, אינו יכול לומר חנם עשית עמי, אלא צריך לשלם לו, והנה י"ל דזה באדם זר, אולם בקרובו, אפשר דדרך הוא, ולזה יבואר הכי אחי אתה וא"כ שוב לא תוכל לבקש שכר, ועבדתני חנם לשון בתמייה, הא אינך אחי, על כן הגידה לי עתה במוקדם מה משכורתך {"**הוגד לי באישון לילה אור ג' יתרו תרע"ח בחלום**"}. (קרן לדוד)

ירומז דין דברכת הריח מברך

הפעם אודה את ה'- י"ל הטעם שדווקא עתה הודתה על פי דרך המדרש, יתכן כי על שלוש הרגשות ראיה, שמיעה, מישוש אמרו חז"ל דאין מברכין שום ברכה, לא על מראה נאה ולא על קול נעים, רק על הרגשת הריח יליף (ברכות מג:), מכל הנשמה תהלל יה דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו מברכין עליה, לכן בראובן, שמורה על **ראיה**, ושמעון על **שמיעה**, ולוי על **מישוש**, אין ברכה ולא הודתה, רק ביהודה שכתוב (ישעיה יא, ג) **והריחו ביראת ה'** כתוב הודיה, דברכת הריח הוא, (**משך חכמה**)

ויפגע במקום וילן שם - ואמרו חכמינו ז"ל (ברכות כו:), יעקב תקן תפלת ערבית שנאמר ויפגע במקום וילן שם, ואין פגיעה אלא תפילה וכו'.

ויש לחקור, דכיון דאמרו חז"ל (קידושין פב), קיים אברהם אבינו כל התורה כולה ואפילו עירובי תבשילין, היאך התפלל מנחה או ערבית שזה תקנו יצחק או יעקב.

כל אחד מהאבות תקן תפלה אחת לכל העולם

בספר האשכול (הל' תפלה וק"ש סי' י') **תירץ-** דודאי קיים אברהם אבינו כל התורה כולה שנאמר עקב שמע אברהם, **וודאי היה מתפלל ג' תפילות שחרית מנחה וערבית**, והא דאמרינן אברהם תקן תפלת שחרית היינו הכוונה **שתקנה לכל העולם ופרסמה לכל**, כיון **שנענה בה**, והכי אמרו (ברכות שם), אבות תקנו שחרית מנחה ערבית ואסמכינהו רבנן אקרבנות, וכן יצחק תקן תפלת מנחה לכל, כיון שנענה בה כדכתיב **ויצא יצחק לשוח** בשדה לפנות ערב וירא והנה גמלים באים נזדווגה לו בת זוגו, ויעקב תקן לכל תפילת ערבית כיון שנענה בה דכתיב **והנה ה' נצב עליו**.

כל אחד מהאבות היה זריז יותר בתפלה אחרת

והמהרש"א (ברכות שם ד"ה אברהם תקן) **תירץ-** דודאי שאברהם הי מתפלל גם מנחה ומעריב וכנ"ל, אלא דמכל אחד מהאבות למדנו לפי מה שמצינו בו דהתפלל, והיינו דודאי כל אחד מהאבות היה מתפלל כל הג' תפלות, אולם אנו למדנו מכל אב תפלה אחת במה שמצינו שהם התפללו. (וקצת צ"ע לפי"ז לשון אברהם "תקן" תפלת שחרית, יצחק "תקן", וייש ליישב.(

והביא עוד, **מספר יוחסין** שביאר, דאברהם היה יותר זריז בשחרית, יצחק זריז יותר במנחה, ויעקב זריז יותר במעריב, כל אחד לפי מדתו (והדברים מפליאים מאוד).

אברהם התפלל מנחה בנדבה ואתי יצחק וקבע לחובה

והיעב"ץ (ברכות שם), **ובמשכיל לדוד** (בפרשתינו) **תירצו-** דיש לומר דאברהם התפלל מנח ומעריב רק בתורת נדבה ולא בתורת חובה, ואתי יצחק ותקן תפלת מנחה דחובה הוא, ואתי יעקב ותקן מעריב, ולמד"א חובה שפיר מה שתקן, ואפילו למד"א דערבית חובה הא כתבו התוס' דהיינו דווקא רשות לגבי מצוה אחרת אבל לחנם אסור לבטלה.

התפלל מה שיצחק ויעקב עתידין להתפלל

ועוד יש לתרץ- דכמו דאיתא בקדמונים דמניין ידע מה הן המצוות בכדי שיקיימן, והאיך קיים כל התורה כולה קודם שנצטוה, אלא על כרחך ששתי כליות היו לו והן יועצות אותו מה הן המצוות של כל התורה, הכי נמי גם בתפלות שעתידין יצחק ויעקב לתקן יעצו לו כבר כליותיו להתפלל כן.

חמדת הפרשה

אל תקרי משנתו אלא ממשנתו

בתוה"ק בפרשתינו (כח- טז) **ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי.**

ובמדרש ויקץ יעקב משנתו, אל תקרי משנתו אלא **ממשנתו** וצ"ב.

א'

הלומד כל היום גם בחלומו לומד תורה

הבעל הטורים ביאר דמתוך שהיה הוגה בתורה כל היום אזי גם בלילה בחלומו היה לומד תורה, וזהו ויקץ יעקב ממשנתו דאף **בשנתו ממש למד תורה.**

ויש לציין בכאן **מדברי החיד"א** שם הגדולים (מערכת י' אות של"ב), דפעם אחת בשנתו בשב"ק של האר"י ראה תלמידו ששפתותיו נעות ועמד התלמיד לראות אם יבין איזה דבר, ונתעורר הרב האר"י ואמר לו שכמה שנים יצטרך לבאר לו מה שלמד בשינתו, **והמטה אפרים** כתב (תקצ"ח סעיף א') דלא לישון בר"ה, וכתב שם **באלף למטה** דמאי דאיתא דהאר"י הק' היה ישן בר"ה אחר חצות לק"מ, דהלואי שהיה ביכולתנו בהקיץ לעשות כמעשהו בשעת שינתו.

וכאשר זכינו אנו, עיננו ראו ולא זר, את **עט"ר אאמו"ר בעל הויחי יעקב זצוק"ל** (שהשבוע חל יומא הילולא דיליה), כאשר נכנסו גם באמצע הלילה אל תוך חדרו, והיה כל גופו מקוף בספרי הראשונים והאחרונים שו"ת ופוסקים, ולא מש ולא זע מהם יומם ולילה, ושפתותיו נעו באמצע שנתו בדברי תורה, ושיטת הרשב"א או החת"ס נשמע באמצע שנתו, לקיים בפשטות הדברים ויקץ **יעקב** משנתו, אל תקרי שנתו אלא ממשנתו.

ב'

ע"י התורה יגאלו ויחישו את הקץ

החיד"א בנחל קדומים ביאר עפ"י מאי דאחז"ל עה"פ גם כי יתנו בגויים עתה אקבצם דאין ישראל נגאלים אלא בזכות תנויי והיינו המשניות, והנה בב"ר מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו דהרהו לו ד' מלכיות, ואפשר שנצטער יעקב אבינו על הקץ, וזהו ויקץ יעקב היינו שיש מציאות להתעורר משנת הקץ והוא ע"י ממשנתו ע"י תלמוד המשניות.

ג'

כיון שהלך לישון בד"ת ידע כי נבואה הוא ולא חלום

הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ ז"ל (תפארת יהונתן) ביאר, דלמאי דאמרו חז"ל (שבת נה), דלאדם טוב מראין חלום רע, לכן חשב שזה שראה בחלום ד' מלכיות דאולי חלום הוא, לכך אמר המדרש ויקץ יעקב ממשנתו והא אמרו חז"ל (ברכות יד. נו:), כל המשביע עצמו בדברי תורה אין מראין לו חלום רע, וע"כ נבואה הוא ולא חלום.

ד'

כיון שכל השכיבה היה רק כדי שיוכל ללמוד מקרי שנתו לימוד

ביאר בקרן לדוד דהנה לא כתיב וישן ויחלום רק ויחלום, כי באמת בשכיבתו של יעקב לא היה רק בשביל שיוכל לפוש מעט ולחזור לתורתו ולעבודתו, כדרכן של צדיקים וכל דבר נקרא על שם תכליתו ולכן ביעקב לא נזכר וישן, וא"כ מ"ט הזכיר הכתוב משנתו, לכך ביאר המדרש אל תקרי משנתו אלא ממשנתו דהעיקר של השינה היה בשביל הלימוד והיינו ממשנתו.

וביתר ביאור, עפ"י דברי הרמב"ם המפורסמים, בכל דרכך דעהו, כי בכל פעולה שעושה האדם ע"מ שיוכל עי"ז להגביר חיילים לתורה, אזי שכרו ישולם על כל מעשיו כלימוד התורה, כי הכל פעל ועשה למען הרבות לימוד התורה, ולכך גם על שנתנו ישולם שכרו כלימוד התורה, וזהו אל תקרי משנתו אלא ממשנתו.

ה'

רק מי שהולך לישון בקדושה קימתו בבוקר היא בד"ת

עוד ביאר שם למאי דאיתא (תהלים סג-ז) אם זכרה על יצועי באשמורות אהגה בך, והיינו כשאדם הולך לישון וזוכר את הקב"ה אזי בוקר אהגה בך, ויעקב בהקיצו מיד הייתה דבר ה' בפיו, מזה נוכח כי שכיבתו הייתה בקדושה, וזהו ויקץ יעקב משנתו ויאמר, אל תקרי משנתו להקיץ באמירה כזו אלא כשהיא ממשנתו, בכה"ג שהיא ישן מתוך לימוד התורה.

וביתר ביאור, כי האדם ניכר בשנתו אם נוהג מנהג התורה, ביודעו הלכות הנצרכות בשינה היאך ללכת לישון והיאך לקום, והיאך הוא דרך השינה כדרכי התורה, והרי עצם השינה של האדם הוא משנה ותורה שלימה, (וכידוע שכך תפסו את ש"צ ימ"ש), וכפי שאמרו העולם, הישן כיהודי קם כיהודי, הרי דעצם השינה הוא משנה ותורה שלימה, וזהו אל תקרי משנתו אלא ממשנתו.

ו'

גם בשעת השינה שומע הד"ת

פעם אחת שאלו רבני הישיבה **את הגראי"ל שטיינמן זצ"ל**, על אחד הבחורים אשר כל יום בהכנסו לשיעור, תיכף ומיד לשנתנו הוא בא, ושאלה בפיהם אם אפשר שלח את הבחור, כי גורם רעה לחברי השיעור, ונענה להם, שאין שלח אותו, כי גם אם נראה שאינו שומע ויישן, מ"מ נשמתו שומעת את דברי התורה החודרת אל לבו, וזהו הכוונה בדרך הלצי אל תקרי משנתו אלא משנתו ונשמתו שומעת פתח הלב כל דברי התורה הנלמדים.

והיה עט"ר אאמו"ר בעל הויחי יעקב זצקו"ל מפטיר מפעם לפעם, שמעולם לא רצה לקבל משרת ר"מ או רו"כ, מהאי טעמא, כי אינו מסוגל להתרכז במסירת שיעור, אם יש אפילו אחד מן החברים שיתן לעיניו תנומה (ולשלח הבחור לא רצה כהנ"ל, אולם הוא עצמו לא היה מסוגל להתרכז באמירת שיעור).

חמדת אבות

עובדות מאבותינו ורבותינו מפרשת השבוע

ויקץ יעקב משנתו ויאמר (כח, טז)

שאלו את הרה"ק רבי מאיר מפרמישלן במה הצדיק שונה מן האדם הרגיל, והשיב, הן הצדיק הן האדם הרגיל **מתעוררים במהלך הלילה משנתם**, הצדיק יוצא בחפזון מיד ממיטתו ורץ בהתלהבות לעבודת הבורא, ללמוד תורה ולהתפלל, לעומתו האדם הרגיל מתהפך לצד השני ומוסיף לישון, והוסיף הרה"ק רבי מאיר שזה ההבדל זה אנו מוצאים בתורה, בין יעקב לפרעה, על יעקב נאמר **וייקץ יעקב משנתו ויאמר**, אכן יש ה' במקום הזה הוא קם מיד לעבוד את בוראו, ואילו על פרעה נאמר וייקץ פרעה, **ויישן ויחלום שנית**, הוא חזר לישון.

והנה בטעם נטילת ידים של שחר, ביאר הרשב"א בתשובה [ח"א סי' קצ] מפני שבשחר אנו נעשים **כבריה חדשה** שנאמר [איכה ג, כג] חדשים לבקרים רבה אמונתך, משום הכי אנו מברכין וכו', ומדבריו משמע כיון שבירך פעם אחת וקיום תקנת חכמים שוב אינו מברך.

ושיטת הרא"ש דהטעם משום נקיות דכיון שהידים עסקניות הם, ונגעו באמצע שנתו במקומות המכוסים, לכך צריך ליטול ידיו

ובשו"ע הרב (סי' ו' ס"ב) כתב, דיש נוהגים כשמשכימין בבוקר ורוצים לילך תיכף ומיד לבית הכנסת להתפלל ממתינים לברך על נטילת ידים עד בואם לבית הכנסת ומסדרין ברכות על נטילת ידים עם שאר ברכות השחר מפני **שעיקר תקנת נטילת ידים בשחר הוא כדי להתקדש ולטהר ידינו קודם עבודתינו כמו כהן שהיה מקדש ידיו קודם עבודתו** וכיון שעיקר העבודה הוא להללו ולשבחו ולהתפלל לפניו, לכן קודם התפלה שייך לברך על נטילת ידים שאם אין תפלה אין נטילת ידים.

ובמהדורא תניינא (סימן ד),כתב שאין נוהגים ליטול ולברך במנחה ובמעריב, אלא **אין מברכין** על נטילת ידים רק בשחר לבד, כי כך היתה תקנת חכמים ליטול ידיו במים בכל שחר לבד, ולא בשביל נקיון כפים לתפלה, אלא מהטעם המפורש בזוהר (פ' וישב) ומוזכר ג"כ בגמ', **כדי להעביר רוח הטומאה השורה על הידים מפני הסתלקות קדושת הנשמה בלילה מגוף האדם כשישן ולהתקדש בקדושתו של מקום ברוך הוא** ע"י זריקת מים טהורים מן הכלי ככהן המקדש ידיו מן הכיור ולכך תקנו לברך אשר קדשנו כו', והרי הוא כדברי הרשב"א

והנה בט"ז (בסי' ס"ב ס"ק א') חידש בדיני הרהור במקום אונס, באדם שנמצא במטתו **והתעורר באמצע הלילה** ורוצה לשתות מים, וצריך לברך בא"י אמ"ה שהכל נהיה בדברו, הנה אדם זה לכאורה לא יוכל לברך שכן ידיו טמאות, דלפי מה שמרן כתב שכשהאדם במצב של אונס **יכול להרהר בלבו**, אם כן במקרה זה נחשב הוא כאונס, שכן אין הוא יכול לברך כיון שידיו טמאות, וכיון שהוא מאד צמא **ולא יכול לקום ממטתו** (כגון שהוא בחורף), הרי זה בגדר אנוס **ויכול להרהר**, והרב **החיד"א בברכי יוסף** (שם אות א') חולק, **שאינו נקרא אנוס אלא עצל**, וצריך לקום ממטתו וליטול את ידיו כדין, ולא יכולים לפטור אותו מברכה בדיבור רק מחמת שקר לו וכדו'.

ומיהו אם באמת לא יכול לקום ממטתו, מחמת אונס אמיתי, כגון השוכב במטתו חולה עם חום, וצריך לבלוע כדור להורדת החום, אם שותה את הכדור עם המים יש להדיעות דס"ל לא צריך לברך כלל, גם במשך היום, אולם אם שותה את הכדור עם מים ממותקים וטעימים כגון עם תרכיז מיץ או כוס חלב וכדו' צריך לברך שהכל.

אומנם גם באופן זה, באנו לכלל פלוגתת הט"ז והברכ"י וכף החיים, דלדעת הט"ז בודאי שנקרא אונס, שכן לדעתו אפי' אם רק קשה לו לקום מחמת קור נקרא אנוס, כ"ש אם הוא חולה, אולם לדעת **הברכ"י** (שם) וכף החיים (שם, סק"י) צריך ליטול ידיו כדין או לפחות לקנח את ידיו במגבת או בקיר היטב, ואז יוכל להרהר בלבו ברכה, ואם נטל ממש **יברך בפה**.

חמדת הפלאות

עיון בדברי רבינו ה"פלא יועץ"

יום היארצייט בהלכה

לע"נ עט"ר אאמו"ר רבי חיים יעקב מנחם בן הרב עזריאל זצוק"ל

עלה בסערה השמימה ליל שב"ק ט"ז כסליו תשפ"ג

כתב רביה"ק בספרו פלא יועץ (ערך כיבוד אב ואם), דעיקר הכבוד הוא שיהא **מכבדו במותו** וכל אשר בכחו למעבד לה ניח נפשא **יעשה מדי יום יום לא ישכח**, לא כמו רבים מעמי הארץ שאינם זוכרים את אביהם ואמם אלא ביום יאהרצי"ט מעט שאומרים קדיש ונותנים מעט צדקה ולומדים מעט, אוי להם לאבות שמצפים על בניהם שיפדום ויעלום מבאר שחת, שבזה שעושים כמעט לא מעלה ולא מוריד, והלואי שלא יהא מוריד מה שעושים רבים מעמי הארץ, שאומרים הקדיש במרוצה וכן ברכות ההפטרה, ושגיאות מי יבין, עד שברכותיהם לבטלה.

הנה כי כן ראוי לבן שכל ימי חייו **תהא דיוקנו של אביו חקוקה בפניו** וידמה כאלו צועק מרה מתוך אש להבה ואומר, בני ידידי, חנוני חנוני, הצילו מחרב נפשי מיד כלב יחידתי)תהלים כב כא(, ואף אם חושב שאביו צדיק גמור ותתענג בדשן נפשו, ידמה **כאלו נותן לו מטעמים כאשר אהב אביו בעבור תברכהו נפשו**, ולכן לא יגרע **אפילו יום אחד כל ימי חייו** מלומר קדיש ולתן צדקה עבור נפש הוריו אתד"ק.

בירושלמי קידושין (פ"א ה"ב), כיבוד אב ואם מהחמורה שבחמורות, ובגמ' (קידושין לא), מכבדו בחייו ומכבדו במותו, במותו כיצד, היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מארי הריני כפרת משכבו, והני מילי תוך י"ב חודש, מכאן ואילך אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא, ופירש"י, הריני כפרת משכבו עלי יבוא כל רע הראוי לבוא על נפשו, **ובגליון הש"ס** מהגרעק"א שציין למס' נגעים (רפ"ב), ושם איתא אמר ר' ישמעאל אני כפרתן של ישראל, וכן במס' סוכה (דף כ' ע"א) דאמר ריש לקיש הריני כפרת ר' חייא ובניו וז"ל רש"י ז"ל יסורין הבאין עלי לכפרתו של ר' חייא ובניו יהיו **ולשון כבוד הוא זה**, כשהוא מזכיר אביו או רבו לאחר

וידוע מהאריז"ל מובא בדרך פקודיך (מ"ע ל"ג), שמי שמחדש חידו"ת בשבת גורם כבוד גדול ונח"ר לאביו בעוה"ב ומעטרים אותו בג"ע, וכן מפרש בחיד"א שזהו הסמיכות איש אביו ואמו והסמיכות של שבתותי תשמורו שמי שמחדש חידו"ת בשבת שזה עושה נח"ר לאביו ואמו.

ובפרט למאי דאמרו (ב"מ פה) א"ר יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו ת"ח שוב אין התורה פוסקת מזרעו לעולם, אמר הקדוש ב"ה אני ערב לך בדבר זה מאי מעתה ועד עולם א"ר ירמיה מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה, ועי' מד"ת (פר' תולדות סי' א') והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב, דברים כמו שבמתן תורה אינה פוסקת לדורות כך בהודעתם לבניך ולבני בניך אינה פוסקת.

ולכך בברכת התורה, מזכירים צאצאינו וצאצאי צאצאינו" וצאצאי עמך בית ישראל, וכ"כ הב"ח שם שזה הטעם שמבקשים על הצאצאים משום **ששוב אין התורה פוסקת בהם**.

ובמשנ"ב הל' שבת (סי' ר"צ ס"ק ג') שמביא בענין חידו"ת בשבת. **ובקיצושו"ע** (סי' קמ"ג סעיף כ"א) דמי שרוצה לכבד את אביו ואת אמו יעסוק בתורה ובמעשים טובים, שזהו הכבוד הגדול לאבות שאומרים הבריות אשרי לאב ואם שגידלו בן כזה, אבל אם אין הבן הולך בדרך אבותיו הרי אבותיו ישאו חרפה עליו.

עניין הדלקת נר ביום היארצייט, עי' **תניא רבתי** (הל' אבל סימן ס"ז) וכ"כ **הרמ"א** או"ח (הל' יוהכ"פ סי' תר"י סעיף ב') וז"ל, **ומכאן נהגו שביום הפטירה של אביו או אמו מדליקין נרות** לעילוי נשמתם מדי שנה בשנה עכ"ד, וכן ידוע מה שמובא בהלכה (או"ח הל' שבת עיין שם סי' רס"א, בשם הרש"ל) לגבי ער"ש שמותר להדליק נר ייארצייט לצורך אביו או אמו ע"י עכו"ם **בביה"ש אם שכח להדליק בער"ש**.

{מי שיש לו יארצייט בליל ב' דחנוכה, ויש לו רק ב' נרות, האם ידליק שניהם לשם חנוכה כדי להיות מהדרין, או שמא ידליק נר אחד לחנוכה, ונר שני ליארצייט כדי לקיים מצות כיבוד אב

הנה הדלקת נר היארצייט, מובא **בביאור הלכה** (סימן תקיד סעיף ה ד"ה נר) דהוי כעין מצוה, ולכן מותר להדליקו ביום טוב ולא נחשב לנר של בטלה. בכ"ז נראה דנר למהדרין בחנוכה עדיף בגלל פרסומי ניסא ומצות הדלקת נר חנוכה למהדרין.

אמנם **המג"א** (סימן רסג סקי"א) דאשה ששכחה, או לא הדליקה, נרות שבת, מבעוד יום אומרת לנכרי שידליק לה בבין השמשות. אבל רק נר אחד, ומאידך נאמר **במשנ"ב** (שם ס"ק טז) שמותר לומר לנכרי שידליק נר יארצייט בבין השמשות, הרי **דנר יארצייט כוחו יפה מנר השני של שבת**, ואולי ה"ה שכוחו עדיף מנר המהדרין של חנוכה, כיון שאם לא ידליק תתבטל לגמרי המצוה של כיבוד אב, בכ"ז נראה דנר של מהדרין עדיף, ומצות כיבוד אב יקיים **בלימוד משניות ותפילה בכוונה ונתינת צדקה**.

אך אם נוהג להדליק נר שבת עבור כל ילד ואין לו נרות רבים גם לכל ילד, וגם ליארצייט, בכה"ג נראה דידליק ליארצייט משום דשניהם רק מנהג והכיבוד אב קודם, כמו כן יש להסתפק בנר של קנס על פעם שלא הדליקה, לעומת נר של יארצייט}

ובדרך פקודיך (מ"ע ל"ג) אות ו' כותב בזה"ל, בכלל מצות כיבוד הנהוג בכל תפוצות ישראל שיאמר הבן קדיש בצבור עבור נשמת אביו ואמו י"א חדשים שלימים אחר פטירתם, וכן בכל שנה ושנה **ביום היא"צ אומרים קדיש**, ומי שהוא יודע לעבור לפני התיבה עובר לפני התיבה כי זה נח"ר להנפטר ועילוי לנשמתו כשאומר הבן **קדושה וברכו בציבור**, עכל"ק. משמע מדבריו דאמירת קדיש נכנס בגדר מצות כיבוד והוי מצוה מדאורייתא.

וידועים דברי האבנ"ז, ששאמר ששמע בשם כ"ק הגאון מטשעכנאוו זצ"ל דקדיש על **או"א מכיון שהנהיגו בו**, המבטלו הוי בכלל בזיון או"א דהוא דאורייתא אף לאחר מיתה, וכן שיטת **שו"ת הרד"ך** (בית י"א חדר א') דאמירת קדיש הוי דאורייתא ואין לך כבוד גדול מזה, עיין שם, וכן **שיטת הנוב"י** (מהד"ת אהע"ז סי' מ"ה) דמכבדו במותו **הוי מצוה דאורייתא**.

אכן התפא"י קידושין (פ"א מ"ז אות נ"ד), ובפ"ד דפסחים (אות ג'), כותב דלאחר מיתה הוי דרבנן, וע"ע **שו"ת תשב"ץ** (ח"ב סנ"ג). **והחיד"א** בברכי יוסף (סי' ר"מ סעיף ח') כותב, ולי ההדיוט יש לפקפק בזה אם אמירת קדיש נחשב כמצוה של דבריהם, כיון דהוא מנהגא בעלמא, ואף כי יסודתו בהררי קודש מדרשי רז"ל, יש לדון בסוג מצוה של דבריהם.

לחידודא

חקירות הלכתיות ע"ד החידוד בש"ס ובפוסקים

כי לפי נוסחתו אסור לו להיות לבוש בבגדיו אלו?

שאלה צט} באיזה מהאמאות לא מצינו בתורה שהיה משתה בליל נשואיה ונחלקו הפוסקים אי היה לה משתה?

פתרון לחידודא גליון רנו - פרשת תולדות

שאלה צו} בגמ' (כתובות נ ערכין כח) דתקנת אושא המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, באיזה מצוה מצינו להראשונים שמותר לבזבז יותר מחומש (מצוות עשה)?

שאלה צח} שליח ציבור שעלה, ומתפלל נוסח שהוא רגיל, וכיון שהולך לבוש בגד מסויים רוצים להוריד אותו מהעמוד,

שאלה צז} אדם שמת אביו בערב פסח האם יש חיוב של סעודת הבראה, הא חמץ אינו יכול, ומצה גם אינו יכול?

תשובה צו} בשיטה מקובצת (כתובות מט), שבהחזקת תורה מותר להוציא אף יותר מחומש מנכסיו, דאיתא במדרש שר' טרפון נתן לר"ע ו' מאות קנטרין של כסף כדי לקנות לו שדה ור"ע חילקם לסופרים ולעמלי תורה, וביאר באהבת חסד, בטעם ההיתר, שבהחזקת תורה יש לנותן שותפות וחלק יחד עם הלומד וכמו יששכר וזבולון ויש לזבולון שכר בתורתו של יששכר וכיון שעושה לצרכו מותר אף ביותר מחומש.

תשובה צז} חידש **הפמ"ג** (או"ח סי' תע"ו במשב"ז) בשם ספר **יד יוסף**, שאברהם אבינו נפטר בער"פ ולא היו יכולין להברותו בחמץ רק בעדשים, ואולי שבער"פ לא אין דין סעודת הבראה, או דמכאן נלמד שסעודת הבראה לאו דווקא בפת וצריך נטילה, הא הוי רק עדשים וביצים יעו"ש. (ותמוה לי טובא הא התורה מעידה ויעקב נתן לעשיו **לחם** ונזיד עדשים, ואולי היה אחר זמן אכילה ולא סוף זמן הביעור ומותר בהנאה ותמורת זה קנה הבכורה. וצ"ע)